

Hatály: 2014.XI.3. -

1/2007. BK vélemény

Az 1998. évi XIX. törvény egyes rendelkezései értelmezéséről.¹

A) A vád

A 2006. évi LI. törvénnyel módosított 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) meghatározza a törvényes vád fogalmát, és alapveti szintre emeli a vádhoz kötöttség elvét.

I. A vád törvényessége

1. A bíróság az ítékezés során törvényes vád alapján jár el [Be. 2. § (1) bek.]. A törvényes vád fogalmát és a vád tárgyát a Be. 2. §-a (2)-(4) bekezdésének rendelkezései határozzák meg.

a) A vád törvényességének alaki feltétele, hogy a bírósági eljárás lefolytatását vádlói jogosultsággal rendelkező személy kezdeményezze.

A vádemelés joga általában az ügyészt, mint közvádlót illeti meg [Be. 28. § (1) bek.]. A törvényben meghatározott esetekben azonban magánvádló vagy pótmagánvádló képviseli a vádat [Be. 52. § (1) bek., 53. § (1) bek.].

Nem törvényes a vád

- ha közvádra üldözendő bűncselekmény miatt magánvádló emel vádat, vagy

- ha a sértett olyan esetben lép fel pótmagánvádlóként, amikor ezt a törvény nem engedi meg.

b) A vád törvényessége alaki feltételeinek vizsgálata értelemszerűen megelőzi a tartalmi követelmények vizsgálatát.

2. A Be. 2. §-ának (2) bekezdése meghatározza a törvényes váddal szemben támasztott minimális tartalmi követelményeket.

A törvényes vád minimális tartalmi követelménye, hogy meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi. Ha ezek nem teljesülnek, bírósági eljárás nem indulhat, illetve nem folytatható. A bírósági eljárás kezdeményezésére irányuló kifejezett akarat, azaz a vádolás a vádirat (bírósághoz történő) benyújtása által teljesül.

A törvény megkülönbözteti a vád törvényességének hiányát és a vádirat „kellékhányát” [vö.: Be. 267. § (1) bek. j) és k) pont]. Következésképpen a vád törvényességének tartalmi feltételei szempontjából indokolt a Be. 2. §-ának (2) és 217. §-ának (3) bekezdésének egybevetett értelmezése.

a) A vád törvényességének elengedhetetlen tartalmi eleme, hogy meghatározott személy ellen irányuljon. Ismeretlen személy ellen emelt vád nem törvényes. A Be. 2. §-a (2) bekezdésének előírása a terhelt személyének egyértelmű - beazonosítható módon, vádiratban való - megnevezését, illetve feltüntetését várja el.

Főszabályként ez egyben a vádirat Be. 217. §-a (3) bekezdésének a) pontja szerinti kellékének

---

¹ Módosításokkal egységes szerkezetben közzétette: 2/2013. (VII. 8.) BK vélemény.

meglétét is feltételezi.

Ugyanakkor - a törvény helyes értelmében - a Be. 2. §-ának (2) bekezdése szerinti „meghatározott személy” kitétel nyilvánvalóan akkor is megállapítható, ha a vádirat nem teljes körűen tartalmazza a terhelt Be. 117. §-ának (1) bekezdése szerinti személyi adatait. Az esetleges hiányosságok a bírósági eljárásban pótolhatók. Magánvádas ügyben előfordulhat, hogy a feljelentésből a feljelentett kiléte nem állapítható meg, és az csak nyomozás útján tisztázható. Ilyen esetben a bíróság által elrendelt nyomozás eredményéhez képest kell állást foglalni arról, hogy a törvényes vádnak ez a tartalmi követelménye teljesült-e [Be. 493. §, 498. §].

b) A vád törvényességének elengedhetetlen tartalmi eleme, hogy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekményt tartalmazzon. Ez egyben a vádirat Be. 217. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerinti kellékének meglétét is feltételezi.

A vád tárgyává tett cselekmény körülírása akkor pontos, ha a vádló indítványában ismertetett történeti tényállás hiánytalanul tartalmazza a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket: az elkövetési magatartást, a cselekmény megvalósításának helyét és idejét stb.

c) A vád törvényességének nem feltétlen tartalmi eleme a vád tárgyává tett cselekmény Büntető Törvénykönyv - a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.), illetőleg e törvénynek a büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezésére tekintettel az 1978. évi IV. törvény - szerinti minősítése. A vádirat Be. 217. §-a (3) bekezdésének c) pontja szerinti ezen, valamint a d)-j) pontja szerinti további kellékének hiányossága a bírósági eljárásban pótolható.

3. A Be. 2. §-ának (4) bekezdése valójában a Be. 257. §-ának (1) bekezdésének második mondatát emelte a Be. alapvető rendelkezései közé.

a) A Be. 2. §-ának (3) és (4) bekezdése értelmében nem tekinthető a vád tárgyának a vádban nem szereplő személy cselekvősége, továbbá a vádban le nem írt cselekmény, s ehhez képest a bíróság a vádon túl nem terjeszkedhet, a vádat viszont köteles kimeríteni (vádelv).

b) A Be. 2. §-ának (4) bekezdése alapján a bíróság nincs kötve a vád tárgyává tett cselekmény - vádló által indítványozott - Btk. szerinti jogi minősítéséhez, attól belátása szerint eltérhet.

A vád tárgyának terjedelmét a bűncselekmény minősítésén kívül a Btk. Általános Részének rendelkezései is befolyásolhatják. A jogi minősítés és a bírói értékelés körébe tartozik, tehát nincs akadálya annak, hogy a bíróság a vád tárgyává tett cselekményt - a vádló jogi álláspontjától eltérően - ne egy, hanem több bűncselekménynek minősítse [alaki bűnhalmazat, Btk. 6. § (1) bek.].

c) A vád tárgyához tartoznak azok a cselekmények is, amelyek a vádló szerint több törvényi tényállást valósítanak meg, de az egyik megvalósulása a másikat kizárja, ezért a több cselekmény csak egy törvényi tényállás szerint, bűncselekményi egységként értékelhető (látszólagos anyagi halmazat).

d) A bíróság, ha a vádló álláspontját tévesnek találja, a vádelv sérelme nélkül önálló bűncselekményként értékelheti a vádló indítványa szerint önállótlán rész-cselekménynek, büntetlen eszköz-, mellék-, vagy utó-cselekménynek tekintendő cselekményt, azaz valóságos anyagi halmazatot állapíthat meg.

e) A folytatóság törvényi egységébe [Btk. 6. § (2) bek.] tartozó rész-cselekményeket az elkövetési magatartás és az elkövetési körülmények kellően pontos leírásával kell vád tárgyává tenni. Ha az indítvány csupán általánosságban utal arra, hogy az elkövető meghatározott időtartamon belül a vád tárgyává tett rész-cselekményeken kívül más rész-cselekményeket is elkövetett, ezek a rész-cselekmények nem tartoznak a vád tárgyához.

f) Nem jelenti a vádelv sérelmét, ha a bíróság ügydöntő határozatában megállapított tényállás ugyan nem fedi teljesen a vádiratban leírt tényeket, de a bűncselekmény törvényi tényállásának

lényeges elemeit alkotó tények tekintetében annak megfelel, ezért a tettazonosság keretén belül marad. Így pl. a tettazonosság keretei között megállapított tényállás esetén nem sérti a vádelvet, ha a bíróság a lopás miatt emelt vád alapján orgazdaságot vagy más vagyon elleni bűncselekményt állapít meg.

Ha a bíróság a vád tárgyává tett cselekményt a vádtól eltérően minősíti, illetve a Btk. Általános Részének rendelkezései alapján a vádtól eltérően értékeli (pl. látszólagos halmazat helyett valóságos halmazatot állapít meg), a vád tárgyának keretein belül szükségessé válhat - az új minősítés szerint eltérő törvényi tényállási elemekhez, illetve az eltérő értékeléshez igazodva - a történeti tényállás kiegészítése vagy megváltoztatása.

Így pl., ha a vád szerint a cselekmény sikkasztás, a bíróság azonban hűtlen kezelésnek minősíti, nem az elkövetési érték, hanem a vagyoni hátrány nagyságát kell bizonyítani és megállapítani.

g) A vádló utóbb kiterjesztheti a vádat a történeti tényállásban leírt, de vád tárgyává nem tett cselekményre, a bíróság azonban nem hívhatja fel a figyelmét erre a lehetőségre. Ugyanis ezzel vádlói funkciót gyakorolna.

h) Ha a bizonyítási eljárás eredményeképpen a vád szerinti cselekmény minősített (illetve súlyosabban minősülő) esete megállapításának lehet helye, akkor a bíróság - a tett-azonosság körében maradván és értelemszerűen a hatásköri szabályok betartásával - a (súlyosabb) minősítő körülményre kiterjedően is elbíráhatja a terhelt cselekményét, az ügyész vádmódosítása hiányában is.

4. A vádemelés alakszerűségeit a Be. meghatározza. Az ügyész általában vádirattal, bíróság elé állítás esetén egyszerűbb formában emel vádat [Be. 217. § (3) bek., 518. § (1) bek.].

A magánvádas eljárás feljelentéssel indul meg [Be. 497. § (1) bek.], esetleg ismeretlen elkövetővel szemben. Az ugyancsak meghatározott személlyel szemben emelendő magánvádnak a feljelentésből hiányzó tartalmi ismérveit szükség esetén nyomozás útján (Be. 499. §), illetve személyes meghallgatáson (Be. 501. §) lehet és kell tisztázni.

A pótmagánvádló vádindítvánnyal emel vádat [Be. 230. § (1) bek.]. A vádindítvány alakszerűségeiről a Be. 230. §-ának (2) bekezdése rendelkezik.

Ha az ügyész megsérti a vádemelés törvényes alakszerűségeit, de a törvényes vád minimális követelményei teljesülnek, a bíróság felhívja őt a hiányosságok pótlására. Ha ez nem vezet eredményre, megszünteti az eljárást [Be. 267. § (1) bek. *k*) pont]. Értelemszerűen ugyanígy jár el, ha magánvádló képviseli a vádat.

A pótmagánvádló vádindítványát a bíróság a Be. 231. §-ának (2) bekezdésében felsorolt esetekben elutasítja. Ha az elutasítás a (2) bekezdés *b*) vagy *c*) pontján alapul, a pótmagánvádló a vádindítványt a törvényben meghatározott határidőn belül ismételtén benyújthatja.

II. A törvényes vád és a vádirat törvényi kelléke hiányának eljárásjogi következménye

1. *a)* A tárgyalás előkészítése során a bíróság vizsgálja, hogy a vád törvényes-e, illetve a vádirat megfelel-e a törvényes előírásoknak.

Ha a vád nem törvényes, vagy kellékhianyos, és utóbbi esetben az ügyész nem teljesíti hiánypótlási kötelezettségét, a bíróság megszünteti az eljárást [Be. 267. § (1) bek. *j*) vagy *k*) pont].

Ezekben a kérdésekben a bíróság a tárgyalás előkészítésének befejezése után is határozhat [Be. 275. § (1) bek.]. Az eljárás tárgyalási szakaszában azonban a Be. 267. §-a (1) bekezdésének *k*) pontja alapján tárgyaláson kívül is megszüntetheti az eljárást [Be. 309. § (1) bek.], törvényes vád hiányában viszont erről már csak a tárgyaláson határozhat [Be. 332. § (1) bek. *d*) pont].

A pótmagánvádló vádindítványát a bíróság a törvényes vád hiánya vagy az előírt alakszerűségek megsértése miatt a tárgyalás előkészítése során vagy - ha a pótmagánvádló az ügyészi védelejtés után veszi át a vádat - a tárgyaláson utasítja el [Be. 231. § (2) bek. *d*) pont, illetve 312. § (5) bek.].

b) Ha a bíróság a törvényes vád hiánya vagy a vád kellékhányossága miatt a tárgyalás előkészítése során, illetve a tárgyaláson megszünteti az eljárást (elutasítja a pótmagánvádló vádindítványát), az eljárást megszüntető végzés ellen az általános szabályok nem zárják ki a fellebbezést.

A vádló, a vádlott és a védő jogainak törvényi szabályozásából azonban az következik, hogy az eljárás megszüntetése (a vádindítvány elutasítása) miatt csak az jelenthet be fellebbezést, aki a vádat képviselte: az ügyész, a magánvádló vagy a pótmagánvádló.

A Be. kizárja, hogy a vádlott vagy a védő a vádlott terhére jelentsen be fellebbezést. Az eljárás folytatása érdekében bejelentett fellebbezés pedig nyilvánvalóan a vádlott terhére szól, mert a további eljárás a vádlott bűnösségének megállapítását is eredményezheti. A törvény nem teszi lehetővé, hogy a vádlott vagy a védő fellebbezésével törvényes vád hiányában, illetve a vád kellékhányai ellenére „kikényszerítse” az érdemi döntést.

Mindezek alapján a megszüntető végzés ellen bejelentett vádlotti vagy védői fellebbezés a törvényben kizárt, ezért azt már az elsőfokú bíróságnak el kell utasítania [Be. 341. § (1) bek.]. Ha ez elmarad, a fellebbezés elutasítása a másodfokú bíróság feladata.

Ha vádló fellebbezése annak megállapítására irányul, hogy a bíróság tévesen szüntette meg az eljárást a törvényes vád hiánya vagy a vádemelés formájára előírt alakszerűségek megsértése miatt, a fellebbezés elbírálása során nem vehető figyelembe, ha a vádló utólag, a fellebbezésben vagy a másodfokú eljárásban pótolja az eljárás megszüntetésére okot adó hiányosságokat.

c) A másodfokú eljárásban nem tekinthető az eljárás folytatására lényeges hatást gyakorló eljárási szabálysértésnek az, hogy az elsőfokú bíróság nem szüntette meg az eljárást a 267. § (1) bekezdésének *k*) pontja alapján, jöllehet ennek feltételei fennálltak.

Ebben az esetben a másodfokú bíróságnak a vád alakszerűségeinek hiánya ellenére meghozott elsőfokú ítéletet kell felülbírálnia.

Mínt hogy a bíróság nem jogosult a vád funkcióinak gyakorlására, a felülbírálat során nem értékelhető eljárási szabálysértésként vagy megalapozatlansági okként, hogy az elsőfokú bíróság nem szerzett be a vádat alátámasztó olyan bizonyítási eszközt, amelynek a beszerzésére az ügyész nem tett indítványt.

2. A Be. 6. § (1) bekezdése alapján a bíróságnak a Be.-ben megállapított feltételek esetén kötelessége az eljárás lefolytatása.

A vád törvényessége, illetve a törvényes kellékekkel rendelkező vád a bírósági eljárás lefolytatásának feltétele, hiánya pedig a bírósági eljárás lefolytatásának akadálya.

Ehhez képest rendelkezik a Be. az eljárás kötelező megszüntetéséről, azaz arról, hogy a bíróság nem köteles az eljárást lefolytatni [Be. 267. § (1) bek. *j*) és *k*) pont, illetve 332. § (1) bek. *d*) pont].

A vád Be. 2. §-ának (2) bekezdése szerinti, illetve a vádirat 217. §-ának (3) bekezdése szerinti (nem pótol) hiányossága, mint a büntetőeljárás akadálya ugyan kifejezetten nem szerepel a Be. 6. §-ában felsoroltak között, azonban jogi természetük nyilvánvalóan azokkal egyező.

3. Ha a vád - a Be. 2. §-ának (2) bekezdése, illetve az I. pont alatt kifejtettek értelmében - nem törvényes, akkor a bíróságnak nincs lehetősége a hiányosságok (felhívásra, vagy hivatalból történő) pótlására, hanem az eljárást meg kell szüntetnie [Be. 267. § (1) bek. *j*) pont, illetve 332. § (1) bek. *d*) pont].

Ha a vád törvényes, azonban a vádirat a Be. 217. §-a (3) bekezdésének *a*), illetve *c*)-*j*) pontja

szerinti valamely (az adott ügy elbírálása szempontjából jelentőséggel bíró) kelléket nem tartalmazza, akkor a bíróságnak először a Be. 268. §-ának (1) bekezdése értelmében hivatalból intézkednie kell. Ehhez képest az ügyész bíróság általi megkeresése a vádirat (kellék)hiányosságainak pótlása végett valójában nem lehetőség, hanem törvényi előírás.

Ha az ügyész a bíróság megkeresésében foglaltaknak nem tett eleget, akkor a bíróságnak az eljárást meg kell szüntetnie [Be. 267. § (1) bek. k) pont].

4. a) A Be. 257. §-ának (1) bekezdése alapján a bíróságnak az ügydöntő határozatban a vádról határoznia kell.

Kétségtelen, hogy a vád törvényessége, illetve törvényi kellékének hiánya miatt az eljárás megszüntetésével a bíróság a vádról határoz. Következésképpen e határozat ügydöntő határozat.

b) E határozat jogi természetét tekintve azonban különbözik a más okból hozott megszüntető határozattól.

Ez esetben ugyanis a bíróság nyilvánvalóan csupán a vád - bírósági eljárásra való - alkalmasságát (eljárásjogi feltételeinek meglétét), nem pedig a vádban foglaltak büntetőjogi felelősséget megalapozó, anyagi jogi feltételeit vizsgálja, illetve bírálja el.

A bűncselekmény hiányának megállapítása feltételezi a vád törvényességét. A bíróság csak olyan vád alapján vizsgálhatja érdemben a büntetőjogi felelősséget, amely megfelel az eljárásjog által támasztott követelményeknek. Ezért, ha a vádban a cselekmény nem pontosan körülírt, emiatt anyagi jogi következtetés levonására alkalmatlan, a büntetőeljárást nem bűncselekmény hiányára alapozottan, hanem törvényes vád hiánya okából kell megszüntetni. Ugyanígy, minthogy az ismeretlen személlyel szemben emelt vád nem törvényes, az eljárást a törvényes vád hiánya okából kell megszüntetni akkor is, ha a vádban leírt cselekmény nem bűncselekmény.

Az előzőekben kifejtettekből az is következik, hogy a vád eljárásjogi alkalmatlansága, mint a büntetőeljárás akadálya nem jelenti egyben az adott személy büntetőjogi felelősségre vonásának elháríthatatlan akadályát. Következésképpen a vád törvényességének, illetve törvényi kellékének hiánya miatt történt megszüntetés, bár ügydöntő határozat, valójában azonban a büntetőjogi felelősség tekintetében anyagi jogerőhatással nem rendelkezik.

Ez ugyanis csak a kimerített váddal, az elbírált cselekmény tekintetében valósulhat meg. A bíróság pedig csak az eljárás akadálya miatt nem döntött a büntetőjogi igényről, vagyis nem bírálta el érdemben a vád tárgyává tett cselekményt.

A vád törvényessége, illetve törvényi kellékének hiánya miatt hozott megszüntető határozat esetében a megváltoztathatlanság, mint jogerőhatás csak az adott, eljárásjogi szempontból alkalmatlan vád következményei tekintetében áll fenn, ami nem más, mint az eljárás akadálya.

Ehhez képest, ha a megszüntető végzés jogerőre emelkedik - nyilvánvalóan elévülési időn belül -, akkor nincs törvényes akadálya annak, hogy a vádló az általa korábban vád tárgyává tett cselekmény miatt a terhelttel szemben ismét vádat emeljen.

A bíróság az ismételt vádat - értelemszerűen annak eljárásjogi alkalmassága esetén - jogosult és köteles érdemben elbírálni, és ugyanazon cselekmény miatt más személlyel szemben is indulhat eljárás.

c) A törvényes vád hiányában, illetve a vád valamely törvényi kellékének hiánya miatt hozott jogerős megszüntető határozat ellen a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján felülvizsgálatának nincs helye, mert az eljárás megszüntetése a büntető anyagi jog szabályaival nincs összefüggésben. Törvényes vád hiányában ugyanis nem kerülhet sor a büntető anyagi jog normáinak az alkalmazására, a büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalásra.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján - figyelemmel a Be. 373. §-a (1) bekezdése I. pontjának c) alpontjára - ugyancsak nincs helye felülvizsgálatnak, mert a bíróság nem járt el törvényes vád hiányában.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének *c*) pontja alapján viszont - figyelemmel a Be. 373. §-a (1) bekezdése II. pontjának *e*) alpontjára - felülvizsgálatnak helye van (értelemszerűen a Be. 418. §-ának (1) bekezdése által szabott határidőben), ha a bíróság törvénysértően állapította meg a törvényes vád hiányát, mint eljárásjogi akadályt és emiatt szüntette meg az eljárást.

Ha a Kúria ezt az eljárási szabálysértést megállapítja, a megtámadott megszüntető végzést hatályon kívül helyezi, és új eljárást rendel el, amelyben a vádat érdemben el kell bírálni [Be. 428. § (1) bek.]. Ez esetben a megismételt eljárást nyilvánvalóan az eredeti vád alapján kell lefolytatni.

Következésképpen, ha a vád törvényessége, illetve törvényi kellékének hiánya miatt hozott jogerős megszüntető határozat esetében, illetve ellenére az ügyész ragaszkodik az eredeti vádhoz, akkor ezen igényét csak felülvizsgálat útján tudja érvényesíteni; egyébként pedig - elévülési időn belül - ismételten vádat nyújthat be.

III. A vádlói és a bírósági feladatok elhatárolása

1. *a*) A vád bizonyítása a vádlót terheli [Be. 4. § (1) bek.], és az eljárási feladatok megoszlásának elvéből is az következik, hogy a vád megalapozása a vádló és nem a bíróság feladata.

Az ügyész a vádiratban indítványt tesz arra, hogy a bíróság milyen bizonyítási eszközöket szerezzen be és vizsgáljon meg [Be. 217. § (3) bek. *h*) és *i*) pont]. A tárgyalás előkészítése során pedig a bíróság intézkedik aziránt, hogy az ügy elbírálásához szükséges bizonyítási eszközök rendelkezésre álljanak [Be. 268. § (1) bek.].

b) A Be. 75. §-a (1) bekezdésének alapelvi szintű rendelkezése szerint a bíróságnak a tényállás alapos és hiánytalan tisztázására kell törekednie, hogy ennek eredményeként, a bizonyítékok szabad értékelése alapján [Be. 78. § (3) bek.], megalapozott (hiánytalan és helyes) tényállást állapítson meg. A bizonyítás kereteit és tárgyát azonban a vádelv behatárolja.

2. A Be. 75. §-ának (1) bekezdése értelmében a bíróság kötelessége ugyan hogy a bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására törekedjen, azonban, ha az ügyész nem indítványozza, a bíróság nem köteles a vádat alátámasztó bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására. Ez a rendelkezés - a korábbi szabályozáshoz képest - következetesebben elhatárolja a bíróság és a vádló feladatait, s egyértelműen az ügyész feladatává teszi, hogy gondoskodjon a vád megfelelő megalapozásáról.

a) Az ügyész a bírósági eljárás menetében is előterjeszthet a vád alátámasztása érdekében bizonyítási indítványt, de azt a bíróság nem köteles teljesíteni. Az ügyész ugyanis közvetett módon bírósági funkciót gyakorolna, ha kötelező erejű indítványával meghatározhatná, hogy a bíróság milyen bizonyítást vegyen fel.

A bíróságnak általában „hivatalból” is intézkednie kell a bizonyítási eszközök beszerzéséről, és a Be. 268. §-ának (1) bekezdése értelmében a vádirat hiányosságainak pótlása, a bizonyítási eszköz felkutatása, biztosítása vagy megvizsgálása érdekében, ha szükséges, az ügyészt megkeresheti. Ha az ügyész nem tesz eleget a megkeresésnek - ezáltal a vádirat kellékhányát nem szünteti meg -, a bíróság a Be. 267. §-a (1) bekezdésének *k*) pontja alapján megszünteti az eljárást.

b) Az eljárás adatai a vádat (esetleg) alátámasztó további bizonyítási eszközök létezésére utalhatnak. Ha ezek beszerzésére az ügyész nem tett indítványt, a bíróság erre nem is hívhatja fel, mert ezzel a felhívással, a Be. 1. §-át megsértve, vádlói funkciót gyakorolna.

Ugyanakkor például a sértett indítványára, vagy hivatalból a bíróság elrendelheti eljárási cselekmények elvégzését, bizonyítás kiegészítését terhelő bizonyítékok vonatkozásában is (vö.:

Be. 285. §, 268. §, 305. §).

A Be. 75. §-ának (1) bekezdése tehát nem azt jelenti, hogy a bíróság a vádló indítványa hiányában terhelő bizonyítékot nem szerezhethet be, illetve nem vizsgálhat meg, hanem csupán azt, hogy erre nem köteles. Ebből pedig az fakad, hogy erre nem is kötelezhető, tőle nem számon kérhető.

c) Eszerint kell eljárni a tárgyalás előkészítése után is. A bíróság az ügyészt a bizonyítási eljárás adataira figyelemmel sem hívhatja fel a vádat alátámasztó bizonyítási indítvány előterjesztésére, de hivatalból elrendelheti bármilyen bizonyítási eszköz beszerzését, ha ez a hiánytalan és helyes tényállás megállapítása érdekében szükséges.

(A kifejtettek, értelemszerű eltérésekkel, akkor is irányadók, ha magánvádló vagy pótmagánvádló képviseli a vádat.)

B) A harmadfokú eljárással kapcsolatos rendelkezések értelmezése

I. A harmadfokú eljárást érintő másodfokú bírósági feladatok

A másodfokú eljárás befejező, az ügydöntő határozat kihirdetése utáni szakaszát a XIV. Fejezet csak hézagosan szabályozza, ezért számos esetben az elsőfokú eljárás szabályait kell „értelemszerűen” alkalmazni.

1. A fellebbezés bejelentése

a) A Be. 367/A. §-ának (3) bekezdése alapján a másodfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetését követően a jelen levő fellebbezésre jogosultaknak [Be. 367/A. § (1) bek.] szóban és nyomban be kell jelenteniük, hogy fellebbeznek-e vagy sem. A törvény - eltérően a Be. 325. §-ának (1) bekezdésétől - nem biztosít 3 napi határidőt a jelen levő fellebbezésre jogosultak számára.

A Be. 367/A. §-ának (4) bekezdése alapján az ügyésznek és a védőnek írásban is indokolnia kell a (másod)fellebbezését, melyet a másodfokú bírósághoz kell előterjeszteni.

A Be. 386. §-ának (2) bekezdése alapján a (másod)fellebbezésben bizonyítást indítványozni, új tényt állítani vagy új bizonyítékokra hivatkozni nem lehet.

b) A másodfokú ügydöntő határozat kihirdetésekor jelen nem lévő fellebbezésre jogosultakkal a határozatot kézbesítés útján kell közölni [vö.: Be. 262. § (2) bek.], s fellebbezésüket a határozat szabályszerű kézbesítésétől [vö.: Be. 70. § (4) bek.] számított 8 napon belül írásban jelenthetik be a másodfokú bíróságnál [Be. 367/A. § (3) bek.].

A 8 napos fellebbezési határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye (Be. 65. §), miután azt a Be. 367/A. §-ának (3) bekezdése nem zárja ki.

2. A harmadfokú eljárás lehetőségének vizsgálata

a) A másodfokú bíróságnak körültekintően kell vizsgálnia, hogy a harmadfokú eljárás törvényes feltételei fennállnak-e, s ha nem, haladéktalanul meg kell állapítania, hogy a másodfokú ügydöntő határozat jogerőre emelkedett [vö.: Be. 588. § (3) bek. a)-c) pont].

Ehhez képest az ügydöntő határozat kihirdetése után vizsgálni kell, hogy az ellene a tárgyaláson (vagy nyilvános ülésen) bejelentett fellebbezés joghatályos-e, és arra jogosulttól származik-e.

A törvényben kizárt vagy arra nem jogosulttól származó fellebbezést nyomban, már a tárgyaláson végzéssel el kell utasítani [Be. 369. § (2) bek.].

Törvényben kizárt a (másod)fellebbezés, ha a harmadfokú eljárásra a Be. 386-387., illetve 397. §-a értelmében nincs törvényi lehetőség.

[Lásd: a (másod)fellebbezés joghatályosságát illetően a B/II. pont alatti jogértelmezést.]

Törvényben kizárt a fellebbezés, ha iránya ellentétes a Be. 367/A. §-a (2) bekezdésének rendelkezéseivel (pl.: a pótmagánvádló vagy a magánvádló a vádlott javára, a vádlott a saját terhére jelent be fellebbezést).

Arra nem jogosulttól származik a fellebbezés, ha olyan személy jelenti be, akinek a Be. 367/A. §-ának rendelkezései szerint nincs fellebbezési joga.

b) A Be. 345. §-ára figyelemmel a Be. 341. §-a (1) bekezdésének második mondata a másodfokú eljárásban is irányadó. Eszerint a törvényben kizárt vagy az arra nem jogosulttól származó fellebbezést elutasító végzés ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

Az ilyen jogorvoslat elbírálását a másodfokú bíróság mellőzi, és erről a tanács elnöke a jelen levő fellebbezőt szóban tájékoztatja.

c) A Be. 588. §-a (3) bekezdésének a) pontja alapján a másodfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen azt meghozták, feltéve, hogy ellene a törvény a fellebbezést kizárja.

Ha a kihirdetett ügydöntő határozat rendelkező részéből megállapítható, hogy az (másod)fellebbezéssel nem támadható, a tanács elnökének meg kell állapítania, hogy a határozat jogerőre emelkedett, és (tartalmától függően) végrehajtható.

Értelemszerűen nem akadályozza a határozat jogerőre emelkedését a határozat kihirdetése után a törvényben kizárt vagy arra nem jogosulttól származó fellebbezést elutasító végzés ellen bejelentett fellebbezés, amelynek elbírálását a másodfokú bíróság mellőzi.

Az ilyen fellebbezés folytán a tanács elnökének nem kell felterjesztenie az iratokat a harmadfokú bírósághoz.

3. A határozat kézbesítése esetén alkalmazandó szabályok

a) A másodfokú bíróság ügydöntő határozatát a Be. 367. §-ában felsoroltaknak kézbesíteni kell, akár van helye fellebbezésnek a határozat ellen a harmadfokú bírósághoz, akár nincs.

Ha a határozat joghatályos fellebbezéssel nem támadható, illetve a (másod)fellebbezés nem joghatályos, törvényben kizárt, vagy nem jogosulttól származik, akkor a tanács elnöke megállapítja, hogy a határozat jogerőre emelkedett, és megteszi az ezzel kapcsolatban szükséges intézkedéseket [vö.: Be. 369. § (1) bek.].

b) Ha a határozat kézbesítése után, írásban bejelentett (másod)fellebbezés törvényben kizárt vagy arra nem jogosulttól származik, azt a másodfokú bíróság tanácsulésen utasítja el.

c) Ha a másodfokú ügydöntő határozat elleni joghatályos fellebbezés lehetőségét a törvény nem zárja ki, a másodfokú tanács elnöke jogerősítés nélkül kézbesíti a határozatot.

Ebben az esetben a határozat azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen (a szabályszerű kézbesítéstől számítva) a fellebbezésre nyitva álló határidő fellebbezés bejelentése nélkül eltelt [Be. 588. § (3) bek. c) pont].

d) Ha a törvényes határidőn belül a határozat ellen fellebbezést jelentettek be, a tanács elnöke felterjeszti az iratokat a harmadfokú bírósághoz [369. § (3) bek.].

Az elkésett fellebbezést a másodfokú bíróság tanácsulésen, végzéssel elutasítja. A végzés ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz.

A jogorvoslat elbírálásának mellőzését a törvény ebben az esetben nem teszi lehetővé [vö.: Be. 341. § (1) bek.].

II. A harmadfokú bírósági eljárás

1. A harmadfokú eljárás lehetősége (Be. 386. §).

a) A Be. 386. §-ának (1) bekezdése alapján (másod)fellebbezésnek akkor van helye, ha a másodfokú bíróság az első fokon

- felmentett vádlott bűnösségét megállapítja, vagy kényszergyógykezelését elrendeli;
- megszüntetett eljárás esetén a vádlott bűnösségét megállapítja;
- elítélt vádlottat felmenti, vagy vele szemben az eljárást megszünteti;
- olyan cselekmény miatt állapítja meg a vádlott bűnösségét, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett,

és a másodfokú bíróság döntése a büntetőjog szabályait sérti.

Következésképpen nincs helye másodfellebbezésnek, ha a másodfokú bíróság az első fokon

- felmentett vádlott esetében az eljárást megszünteti;
- megszüntetett eljárás esetén a vádlottat felmenti. Utóbbi két esetben ugyanis az első- és a másodfokú bíróság egyaránt - bár eltérő okból - nem állapította meg a vádlott bűnösségét.

A Be. 386. §-a (1) bekezdésének értelmében nincs helye (másod)fellebbezésnek a másodfokú bíróság nem ügydöntő határozatával (így a hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító) határozatával szemben.

A harmadfokú eljárás lehetőségét lényegileg a másodfokú bíróság határozatának a bűnösség körében eltérő rendelkezése teremti meg. Értelemszerűen nincs helye harmadfokú eljárásnak, ha a vád tárgyává tett tények teljes körű értékelése mellett az elsőfokú bíróság ítéletének felmentő rendelkezése minősítésbeli tévedésen alapszik - pl. az alaki halmazat látszólagosságát megállapítva a cselekmény egységes minősítése helyett felment -, a másodfokú bíróság pedig - valóságos alaki halmazat megállapítását látva szükségesnek - a cselekmény törvényes minősítése helyett bűnösséget állapít meg abban a körben, amelyben az elsőfokú bíróság felmentő rendelkezést hozott.

b) A Be. 386. §-ának (1) bekezdése értelmében harmadfokú eljárásnak akkor van helye, ha a másodfokú bíróság ügydöntő határozatának (eltérő) rendelkezése a büntető anyagi jog szabályát sérti.

Ez azonban nyilvánvalóan nem a (másod)fellebbezés joghatályosságának, hanem már érdemi elbírálásának (alaposságának) kérdése, illetve feltétele.

c) A Be. 387. §-ának (3) bekezdése arra az esetre vonatkozik, ha

- az elsőfokú bíróság a vádlottat (kóros elmeállapot miatt) felmenti, de kényszergyógykezelését nem rendeli el, a másodfokú bíróság pedig (a felmentés helybenhagyása mellett) elrendeli a vádlott kényszergyógykezelését, vagy
- az első fokon elítélt vádlottat a másodfokú bíróság (kóros elmeállapot miatt) felmenti és kényszergyógykezelését akár elrendeli, akár nem rendeli el.

Ilyenkor - a Be. 386. §-a (1) bekezdésének a) és c) pontja értelmében - helye van másodfellebbezésnek, miután az ítéleti rendelkezés eltérő.

Ugyanakkor nincs helye másodfellebbezésnek, ha az elsőfokú bíróság a vádlottat (kóros elmeállapot miatt) felmenti és kényszergyógykezelését elrendeli, a másodfokú bíróság pedig a kényszergyógykezelés elrendelését mellőzi, miután ilyenkor az ítéleti rendelkezés nem eltérő.

S értelemszerűen akkor sincs helye másodfellebbezésnek, ha az elsőfokú bíróság a vádlottat (kóros elmeállapota miatt) felmenti és kényszergyógykezelését elrendeli, a másodfokú bíróság pedig a vádlottat más okból menti fel.

d) A Be. 332. §-ának (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy a bíróság az eljárást megszünteti az olyan büncselekmény miatt, amelynek a vád tárgyává tett jelentősebb súlyú büncselekmény miatt a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége. A (3) bekezdés szerint pedig a bíróság a (2) bekezdésben meghatározott ok észlelésekor az eljárást nyomban megszünteti. Ebből az okból tehát sor kerülhet az eljárás megszüntetésére a bizonyítás mellőzésével összefüggésben (Be. 306. §) a tárgyalás folyamán hozott végzésben vagy az ügy elbírálását lezáró ítéletben, de akár már a tárgyalás előkészítése során is [Be. 267. § (1) bek. g) pontja]. Miután az eljárás

megszüntetéséről rendelkező határozat ellen minden esetben rendes jogorvoslatnak van helye, a másodfokú eljárásban - a megfelelő eljárásjogi feltételek mellett - sor kerülhet a vádlott bűnösségének kimondására abban a bűncselekményben is, amely miatt az előbbi okból az elsőfokú bíróság ítélete az eljárást megszüntette.

A Be. 345. §-ára tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatva, alkalmazhatja a Be. 332. § (2) bekezdése szerinti rendelkezést azzal a cselekménnyel kapcsolatban is, amelyre nézve az elsőfokú bíróság ítélete bűnösséget állapított meg.

A Be. 386. § (1) bekezdés *a*) pontja az eljárás megszüntetésének eseteit nem differenciálja. E törvényhely alkalmazása szempontjából, a védelejtés miatti megszüntetés [332. § (1) bek. *e*) pontja] nyilvánvaló kivételével, mindazokat az eseteket ide kell érteni, amelyeket a Be. 332. §-ának (1) bekezdése, illetőleg (2) bekezdése tartalmaz.

Kétségtelen, a Be. 386. §-ának (1) bekezdésének „a büntetőjog szabályainak megsértésével” kitételéből következően a másodfellebbezés feltétele azt is, hogy az *a*) és *c*) pontban meghatározott okok a másodfokú bíróság jogszabálysértő döntésével kapcsolódjanak össze. A Büntető Kollégium korábbi jogértelmezései akként foglaltak állást, hogy „a büntetőjog szabályai” alatt a büntető anyagi jogot kell érteni. A vád tárgyává tett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett, a felelősségre vonás szempontjából jelentéktelennek ítélt bűncselekmény miatt az eljárás megszüntetésére ugyan a büntetőeljárás törvény ad lehetőséget, de a perrendi szabályozás a döntés tartalmát tényleges anyagi jogi természetétől nem fosztja meg.

A büntetőjogi felelősségre vonás (a bűnösség kimondása, vagy annak mellőzése) mindenképpen feltételezik a Btk. Általános Része III-VI. Fejezeteiben foglalt anyagi jogi rendelkezések (bűncselekmény, szándékosság, gondatlanság, kísérlet, előkészület, elkövetők, büntethetőséget kizáró okok stb.) alkalmazását és az ezen alapuló bírói mérlegelést. A büntetékiszabást vagy annak mellőzését eldönteni pedig a Btk. IX. Fejezet 79. §-ában meghatározott célok és 80. §-ában meghatározott elvek vizsgálatát jelenti. Az utóbbiak mind a büntető anyagi jog részei.

A büntetőjogi felelősség tárgyában hozott döntés, valamely cselekmény súly szerinti értékelése, annak büntetést érdemlő természetének megítélése, tehát a büntetőjog szabályainak alkalmazásán alapul, amely lehet helyes vagy helytelen. Az e tárgyban történő döntés megfelelnet a büntetőjog szabályainak, de meg is sértheti azokat. Éppen ezért az ilyen döntés is osztozik mindazoknak a döntéseknek a jogi sorsában, amelyeket a Be. 386. §-ának (1) bekezdés *a*) vagy *c*) pontja megkíván, és amelyek a másodfellebbezés lehetőségét megnyithatják.

A Be. 386. § (1) bekezdésének *a*) és *c*) pontja alkalmazásában „az eljárást megszüntette” fordulat tehát - eltérő törvényi szabályozás hiányában - magában foglalja az eljárás megszüntetésének a Be. 332. § (2) bekezdésében megállapított esetét is. Fellebbezésnek van helye ezért a másodfokú bíróság bűnösséget megállapító olyan rendelkezése ellen is, amely az elsőfokú bíróság e szakaszon alapuló eljárást megszüntető döntését változtatta meg, avagy - ellenkezőleg - az elsőfokú bíróság valamely bűnösséget kimondó rendelkezését e törvényhely alapján úgy változtatta meg, hogy az első fokon elítélt vádlottal szemben a büntetőeljárást valamely, a felelősségre vonás szempontjából jelentéktelennek ítélt cselekmény miatt megszüntette.

Az eltérő rendelkezés sérelmezésének hiánya a fellebbezés joghatályosságát ebben az esetben sem érinti [BKv 63.].

e) A járulékos kérdésekben történő eltérő döntés - Be. 387. §-ának (4) bekezdése szerint - ugyancsak nem teremt [a Be. 386. § (1) bekezdéséhez képest] önálló másodfellebbezésre lehetőséget. Csak akkor kerül sor e kérdések felülbírálatára, ha a Be. 386. §-ának (1) bekezdése szerinti valamely okból joghatályos fellebbezéssel a másodfokú ítéletet megtámadták. Ha a

másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletnek kizárólag a járulékos kérdésekre vonatkozó részét bírálta felül, akkor határozata ellen nincs helye másodfellebbezésnek.

2. A (másod)fellebbezés joghatályossága

a) Főszabályként a másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni (másod)fellebbezés akkor joghatályos, ha

- az arra jogosult [Be. 367/A. § (1) bek.],

- a számára biztosított irányban [Be. 367/A. § (2) bek.], illetve keretben [Be. 386. § (3) bek.]

jelentette be, és a másodfokú rendelkezés alapján törvényi lehetőség nyílik harmadfokú eljárásra [Be. 386. § (1) bek.].

Célszerű e sorrendben vizsgálni a (másod)fellebbezés joghatályosságának kérdését, ami egy cselekményes ügyben gyakorlati problémát nem vet fel.

b) Többcselekményes ügyben, csak azok egy részét illetően eltérő másodfokú rendelkezés esetében körültekintő vizsgálatot igényel, hogy a (másod)fellebbezés folytán helye van-e harmadfokú eljárásnak.

A (másod)fellebbezés joghatályossága szempontjából közömbös, hogy nem sérelmezi az eltérő rendelkezést.

A Be. helyes értelmében az ilyen (másod)fellebbezés az ügy harmadfokú eljárásra kerülését, illetve érdemi elbírálását nem akadályozza.

Ha ugyanis a másodfokú bíróság ügydöntő határozata - valamely bűncselekmény kapcsán - a Be. 386. §-ának (1) bekezdése szerinti eltérő rendelkezést tartalmaz, akkor a harmadfokú eljárást a törvény (a fellebbezés tartalmától függetlenül) lehetővé teszi.

Nyilvánvalóan nincs helye harmadfokú eljárásnak, ha a másodfokú bíróság ügydöntő határozata nem tartalmaz - a Be. 386. §-ának (1) bekezdésében meghatározott - eltérő rendelkezést.

3. A felülbírálat terjedelme (Be. 387. §, 397. §)

a) A Be. 387. §-ának (2) bekezdése alapján, ha a másodfokú bíróság ügydöntő határozata több bűncselekményről rendelkezett, akkor a fellebbezés folytán a harmadfokú bíróság - főszabályként - a határozat minden rendelkezését felülbírálja. Ennek értelmében a harmadfokú bíróság a vádlott valamennyi [nem csupán az eltérő - a Be. 386. §-ának (1) bekezdése szerinti - rendelkezéssel érintett] bűncselekményére vonatkozó másodfokú rendelkezést felülbírálja. Ennek megfelelően, ha a másodfokú bíróság - az elsőfokú bíróság határozatához képest - több bűncselekmény tekintetében felmentő rendelkezést hoz, de ezek közül az ügyész csupán egy miatt jelent be fellebbezést, a harmadfokú eljárás felülbírálati kereteire nem a Be. 348. §-a, hanem a Be. 387. §-a vonatkozik, ami szerint a harmadfokú eljárásban a bíróság a 387. § alapján jár el, és a másodfokú ítéletnek valamennyi bűncselekményre vonatkozó rendelkezését felül kell bírálni, így azokat a felmentéseket is, amelyeket az ügyész fellebbezése nem érintett. A Be. 385. §-a szerint ugyanis a harmadfokú eljárásra a Be. XV. Fejezetében adott, az előző fejezethez képest eltérő szabályozás kizárja a másodfokú eljárásra vonatkozó törvényhelyek alkalmazását. A másodfellebbezéssel nem támadott ez utóbbi felmentő rendelkezések felülbírálata azonban csak a Be. 397. §-ában felhívott súlyosítási tilalom korlátai között érvényesülhet, tehát e felmentő rendelkezések a terhelt terhére nem változtathatók meg.

b) Kivételt képez a teljes körű felülbírálati köteleesség alól a másodfokú határozatnak az elsőfokú bíróság ítéletének felmentő, vagy eljárást megszüntető rendelkezését helybenhagyó része, melynek harmadfokú felülbírálata törvényben kizárt.

Ilyenkor ugyanis az első- és másodfokú bíróság (az adott bűncselekmény vonatkozásában) egyaránt nem állapította meg a vádlott bűnösségét.

c) Következésképpen, ha a másodfokú bíróság ítélete a vádlott több bűncselekményéről

rendelkezett, akkor a harmadfokú felülbírálat a másodfokú ítélet - másodfellebbezésre okot adó rendelkezésén kívüli - olyan rendelkezésére terjed ki, amely a vádlott bűnösségét (valamely bűncselekmény miatt) megállapítja.

Ennek értelmében nem terjed ki a harmadfokú felülbírálat a másodfokú bíróság azon rendelkezésére, amellyel az elsőfokú bíróság felmentő rendelkezését hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette.

d) Ha a másodfokú bíróság ítélete több vádlotról rendelkezett, akkor a fellebbezéssel nem érintett vádlottat illetően a Be. 349. §-ának (2) bekezdésében foglaltak - figyelemmel a Be. 385. §-ára, illetve a Be. 392. §-a (1) bekezdésének *c)* pontjára - a harmadfokú eljárásban is irányadóak.

e) A Be. 386. §-a (1) és 387. §-a (2) bekezdésének összevetéséből az következik, hogy többcselekményes ügyben, csak azok egy részét érintő joghatályos (másod)fellebbezés alaptalansága nem akadályozza a másodfokú határozat minden rendelkezése harmadfokú felülbírálatának és (esetleges) megváltoztatásának.

Ennek értelmében, ha a másodfokú ítéleti rendelkezések - Be. 387. §-ának (2) bekezdésén alapuló - felülbírálati eredményeként azok megváltoztatásáról, hatályon kívül helyezéséről kell határozni, akkor a harmadfokú bíróság nem a Be. 397. §-a, hanem a 398. §, illetve a 399. §-a alkalmazásával jár el.

4. Kötöttség a felülbírált ítélet tényállásához (Be. 388. §)

A Be. 386. §-ának (3) bekezdése szerint a másodfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezésben bizonyítást indítványozni, új tényt állítani, vagy új bizonyítékra hivatkozni nem lehet.

Ugyanakkor célszerűségi szempontból nem kifogásolható a vádlott személyi körülményeinek lényeges megváltozására vonatkozó iratok ismertetése és figyelembevétele a nyilvános ülésen.

5. A harmadfokú bíróság tanácsulése (Be. 392. §, illetve 399. §)

a) A harmadfokú bíróság (tanácsulésen) a Be. 392. §-a (1) bekezdésének *b)* és *e)* pontja alapján is határozhat az eljárás megszüntetéséről.

E rendelkezéseknek a Be. 332. §-ával, a Be. 398. §-ának (1), valamint 399. §-ának (1) bekezdésével való összevetéséből az következik, hogy a harmadfokú bíróság

- a Be. 332. §-a (1) bekezdésének *e)-g)* pontja, illetve a 332. § (2) bekezdése szerinti okok esetén - a Be. 392. §-a (1) bekezdésének *b)* pontja szerint és a Be. 398. §-a alapján - a másodfokú ítélet megváltoztatásával szünteti meg az eljárást;

- a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I. pontja szerinti [a Be. 332. §-a (1) bekezdésének *a)-d)* pontjával egyező] okok esetén pedig - a Be. 392. §-a (1) bekezdésének *e)* pontja szerint és a Be. 399. §-ának (1) bekezdése alapján - a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezése mellett szünteti meg az eljárást.

b) A kifejtettek értelemszerűen irányadók a másodfokú bíróságra vonatkozó rendelkezések tekintetében is [vö.: Be. 360. § (1) bek.].

6. A harmadfokú bíróság nyilvános ülése (Be. 393-394. §)

a) A Be. 393. §-ának (1) bekezdése alapján a harmadfokú bíróság nyilvános ülésére a másodfokú bíróság nyilvános ülésére vonatkozó rendelkezéseket (vö.: Be. 361-362. §) kell értelemszerűen alkalmazni.

A Be. 393. §-ának (3) bekezdése alapján [a Be. 361. §-ának (3) bekezdésével egyezően] nyilvános ülésre a vádlottat idézni - fogva léte esetén előállítása iránt intézkedni - kell.

b) Ugyanakkor a harmadfokú bíróság nyilvános ülése kapcsán a Be.-nek nincs a 362. § (3) bekezdése szerinti (illetve attól eltérő) rendelkezése; a 394. § (2) bekezdése pedig a másodfokú bíróság tárgyalására vonatkozó szabállyal [365. § (1) bek.] egyezően rendelkezik.

Ehhez képest értelmezést igényel, hogy a vádlott - harmadfokú bíróság nyilvános ülésére történt - idézésének szabályszerűsége feltétele-e a nyilvános ülés megtartásának.

c) A Be. 393. §-ának (1), 362. §-ának (3) bekezdése és 394. §-a - a Be. 385. §-ára figyelemmel való - összevetéséből egyrészt az következik, hogy a vádlott (harmadfokú bíróság nyilvános ülésére történt) idézésének szabályszerűsége a nyilvános ülés megtartásának előfeltétele [vö.: Be. 69. § (7) bek., 70. §].

d) A Be. 394. §-ának (2) bekezdése esetében az idézés szabályszerűségétől függetlenül joghatályos a vádlott olyan lemondó nyilatkozata is, melyből egyértelműen kiderül, hogy a nyilvános ülésről (tényéről és időpontjáról) pontos tudomása van.

Ilyenkor - miután a Be. 394. §-ának (3) bekezdése a nyilvános ülés elmulasztása miatt az igazolás lehetőségét kizárja - a Be. 70/A. §-ának rendelkezései nem alkalmazhatók.

Ez esetben ugyanis a vádlott ilyen nyilatkozata

- egyfelől (értelemszerűen) azt jelenti, hogy a vádlott birtokában volt az idézésben foglalt ismereteknek;

- másfelől (egyben) nem más, mint a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem jogáról való lemondás (Be. 70/A. §).

e) Az ismeretlen, vagy (külföldön, a magyar joghatóság számára) elérhetetlen helyen tartózkodó vádlott esetében - a Be. 529. §-ának (5), illetve 532. §-ának (4) bekezdése értelmében - a harmadfokú eljárásban is át lehet térni a Be. XXV. Fejezete szerinti eljárásra.

7. A harmadfokú bíróság határozatai (Be. 396. §)

A Be. 396. §-ának (2) bekezdése szerint a harmadfokú bíróság csak a másodfokú ítélet megváltoztatása esetén hoz ítéletet, egyébként végzéssel határoz.

A Be. 330. §-ának (1), illetve a 331. §-ának (1) bekezdése azonban - figyelemmel a Be. 385. és 345. §-ára - a harmadfokú eljárásban is irányadó.

Ehhez képest a harmadfokú bíróság akkor is ítéletet hoz, ha nem ítéletet, hanem az eljárást megszüntető másodfokú végzést változtatja meg, és a vádlott bűnösségét megállapítja, vagy a vádlottat felmenti.

8. A másodfokú bíróság ítéletének helybenhagyása és megváltoztatása [Be. 397. §, 398. § (3) bek.]

[A Be. 397. §-ának további értelmezését lásd a kollégiumi vélemény B/II/3/e) pontja alatt.]

a) A Be. 397. §-ának a súlyosítási tilalom akadályára vonatkozó fordulata kizárólag arra az esetre vonatkozik, ha a vádló (ügyész, pótmagánvádló, magánvádló)

- az elsőfokú (bűnösséget megállapító) határozat ellen a vádlott terhére nem - majd a másodfokú bíróság felmentő ítélete vagy eljárást megszüntető határozata ellen - a bűnösség megállapítása végett - ő fellebbez,

- és ezen (másod)fellebbezés nem alapos.

b) A kollégiumi vélemény B/II/3/e) pontjában kifejtettek értelmében az ilyen (másod)fellebbezés alaptalansága sem akadály a másodfokú határozat minden rendelkezése felülbírálatának, értelemszerűen a Be. 387. § szerinti terjedelem kereteinek betartásával.

Arról van ugyanis szó, hogy a Be. 397. §-a nem a felülbírálat terjedelmét, hanem a bíróság döntési jogkörét korlátozza.

c) Amennyiben a (másod)fellebbezés alapos, akkor a harmadfokú bíróságnak - a Be. 398. §-a szerinti - megváltoztató határozatot kell hoznia, azzal azonban, hogy döntési jogkörére - figyelemmel a Be. 385. §-ára - a Be. 354. §-ának (1) bekezdése (a súlyosítási tilalom) irányadó.

Ha a harmadfokú eljárás lehetőségét a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság felmentő (vagy eljárást megszüntető) rendelkezését megváltoztató és bűnösséget kimondó rendelkezése nyitotta meg, a teljes körű felülbírálat követelményére is tekintettel, a harmadfokú bíróság a bűnösség törvényes megállapítása esetén sincs elzárva attól, hogy a cselekmény jogi minősítése vagy a jogkövetkezmények alkalmazása körében észlelt anyagi jogszabálysértést a súlyosítási

tilalom korlátai között a másodfokú határozat megváltoztatásával kiküszöbölje.

Az elsőfokú ítélet ellen a vádlott terhére nem fellebbező vádló (másod)fellebbezése - tekintettel a Be. 386. §-ának (3) bekezdésére - értelemszerűen feloldja a Be. 354. §-a szerinti súlyosítási tilalmat az olyan vádlott bűnösségének megállapítása irányában, akit a másodfokú bíróság felmentett, vagy akivel szemben az eljárást megszüntette.

Ugyanakkor - miután a vádló ilyen (másod)fellebbezése) csak a bűnösség megállapítására irányulhat - a súlyosítás tilalomnak a súlyosabb büntetésre, illetve büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél súlyosabb intézkedésre vonatkozó érvénye fennmarad.

d) Ennek értelmében a harmadfokú bíróság a másodfokú határozatot a vádlott hátrányára megváltoztathatja, a vádlott bűnösségét megállapíthatja, de az elsőfokú ítélet rendelkezéséhez képest a büntetést, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést nem súlyosíthatja.

(Ehhez képest például szigorúbb végrehajtási fokozatot kijelölhet, a feltételes szabadságra vonatkozóan hátrányosabban rendelkezhet, s járulékos kérdésekben is szabadon dönthet.)

e) A Be. 398. §-a (3) bekezdésének megfogalmazásából, valamint a Be. 386. §-ának (1) bekezdésével és - figyelemmel a Be. 385. §-ára - a Be. 346. §-a (5) bekezdésének b) pontjával való összevetéséből az következik, hogy a harmadfokú bíróság érdemben nem bírálhatja el azt a polgári jogi igényt, vagy szülői felügyeleti jog megszüntetésére irányuló indítványt, melynek érvényesítését az első- vagy a másodfokú bíróság egyéb törvényes útra utasította.

9. A másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése [Be. 399. § (2) bek.]

a) A Be. 399. §-a (1) bekezdése szerint a 373. § (1) bekezdésének I. pontjában felsorolt valamely ok törvénysértő megállapítása miatt kell hatályon kívül helyezni a másodfokú bíróság - értelemszerűen - nem „ítéletét”, hanem megszüntető végzését.

b) A másodfokú bíróság megszüntető végzése ellen a Be. 386. §-a (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott okból van helye (másod)fellebbezésnek.

Ha a tényállás megalapozott, vagy megalapozatlansága a harmadfokú eljárásban kiküszöbölhető, a harmadfokú bíróság érdemben bírálja el a fellebbezést, és ennek eredményeként vagy helyben hagyja a másodfokú bíróság végzését, vagy megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

A megváltoztatás indoka, hogy a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével helyezte hatályon kívül az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát, és szüntette meg az eljárást.

Tehát a másodfokú határozat valójában nem eljárási szabálysértés, hanem a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt törvénysértő (kivéve a törvényes vád hiánya esetét).

Ha azonban a másodfokú bíróság megszüntető végzése megalapozatlan, és megalapozatlanságát a harmadfokú eljárásban nem lehet kiküszöbölni, a végzést emiatt kell hatályon kívül helyezni, és a Be. 399. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján a másodfokú bíróságot új eljárásra utasítani.

Ebben az esetben a rendelkezést tehát a Be. 399. §-a (5) bekezdéséhez képest speciális rendelkezésként indokolt felfogni.

c) A Be. 399. §-a (2) bekezdésének a) pontjában megjelölt - a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II-III. pontja szerinti - feltétlen eljárási szabálysértéseket a másodfokú bíróság akkor is elköveti, ha az elsőfokú eljárásban felmerült ilyen eljárási szabálysértést nem észleli, és az elsőfokú ítéletet érdemben felülbírálja.

Ezért a harmadfokú bíróság, ha a felülbírálat során valamely eljárási szabálysértést megállapítja, akkor - a Be. 399. §-ának (3) bekezdése alapján - mind az első-, mind a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezi.

d) A Be. 399. § (2) bekezdésének c) pontja szerint a súlyosítási tilalom megsértése is feltétlen - hatályon kívül helyezést - eredményező eljárási szabálysértés.

Szemben a Be. 427. §-a (1) bekezdésének *b*) pontjával, melynek értelmében felülvizsgálati eljárásban mód van arra, hogy a Kúria a súlyosítási tilalom megsértése esetén megváltoztassa, ne pedig hatályon kívül helyezze a megtámadott határozatot.

Ekként tehát szűkebb a bíróság döntési jogköre a rendes jogorvoslati eljárásban, mint a rendkívüli jogorvoslati eljárásban.

e) A Be. 549. § (4) bekezdése szerinti súlyosítási tilalmat - értelemszerűen - az elsőfokú bíróság sérti meg. Ha ezt a másodfokú bíróság nem észleli, mind az elsőfokú, mind a másodfokú eljárást meg kell ismételni.

f) A Be. 399. §-a (2) bekezdésének *c*) pontjában megjelölt további rendelkezéseket csak a másodfokú eljárásban lehet megsérteni, tehát emiatt csak a másodfokú bíróságot lehet új eljárásra utasítani.

10. A nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés elbírálása (Be. 400. §)

a) A Be. 400. §-ának (2) bekezdése arra az eljárásjogi helyzetre nézve rendelkezik, amikor a másodfokú bíróság nem az elsőfokú nem ügydöntő határozattal szembeni fellebbezést bírálja el, hanem (ilyen előzmény nélkül) első fokon hoz az előzetes letartóztatás elrendelése, megszüntetése, illetve felülvizsgálata tárgyában határozatot, valamint más nem ügydöntő végzést.

b) A Be. 347. §-ának (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése ellen fellebbezésnek van helye, de a másodfokú bíróság döntése ellen nincs - még annak az elsőfokú határozattól eltérő rendelkezése esetén sincs - további fellebbezésnek helye.

A másodfokú bíróság ilyen határozata - a Be. 588. §-a (3) bekezdése értelmében - a meghozatala napján jogerőre emelkedik.

A Be. 386. §-ának (1) bekezdése ugyanis - az egyéb törvényi feltételek megléte esetén - kizárólag a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen biztosítja a harmadfokú elbírálást, illetve a (másod)fellebbezés lehetőségét.

C) A Be. egyéb rendelkezéseihez fűzött jogértelmezés

Be. 3. § (3)-(4) bek.

A Be. 3. §-ának (3) bekezdése értelmében, a Be. 260. § (2) bekezdése alapján a határozati formát nem igénylő bírói intézkedés megtételével szemben jogorvoslatnak, a Be. 3. §-ának (4) bekezdése alapján a Kúria határozatával szemben pedig rendes jogorvoslatnak nincs helye.

Be. 9. §

1. A Be. 9. §-ának (4) bekezdése szerinti „kifejezett lemondás” az érintett joga, mellyel felhívásra és anélkül egyaránt élhet.

Célszerű, ha az eljáró hatóság az érintettet e jogáról - a fordítás szükségességének felmerülésével egyidejűleg - tájékoztatja, illetve nyilatkoztatja.

Az érintett e jogával bármikor élhet, arról való lemondása nem végérvényes.

2. A nem magyar anyanyelvű terhelt részére történt tolmácsolás (fordítás) díját megállapító határozat az ilyen terhelte - a Be. 339. §-a (2) bekezdése értelmében - kötelezettséget nem ró, illetve jövőbeni kötelezettséget nem alapoz meg, ehhez képest ránézve rendelkezést nem tartalmaz.

Az ilyen határozat címzettje egyfelől a fordítást végző, mint a díjra jogosult, másfelől pedig az

állam, mint a költség (jövőbeni) viselésére kötelezett.

Ehhez képest a Be. 195. §-a (1), 228. §-a (1) bekezdésének, s a 324. § (1) bekezdése *a*) pontjának összevetéséből az következik, hogy az ilyen határozat ellen a terhelt (és védője) nem fellebbezhet; részükre azt - a Be. 262. §-ának (1) bekezdése értelmében - közölni sem kell.

A szakértő és a tolmács, illetve a fordító, valamint (általános szabályként) az ügyész - értelemszerűen - jogosult fellebbezésre.

Be. 21. § (3) bek. *d*)-*e*) pontja, és (6) bek.

A Be. 21. §-a (3) bekezdésének *d*) pontja értelmében a perújítás elrendelése folytán a (megismételt első- vagy másodfokú eljárást követő) harmadfokú eljárásból nincs kizárva az a bíró, aki a perújítást elrendelő határozat vagy a perújítással támadott határozat meghozatalában részt vett.

A Be. 21. §-a (3) bekezdésének *e*) pontja viszont a rendkívüli jogorvoslati eljárásból (így a perújítási eljárásból) kizárja azt a bírót, aki a rendkívüli jogorvoslattal támadott határozat [vö.: Be. 21. § (6) bek.] meghozatalában részt vett.

Következésképpen e bíró ki van zárva

- a perújítás megengedhetősége tárgyában való döntéshozatalból;
- a perújítás elrendelése folytán megismételt első- vagy másodfokú és azt követő harmadfokú eljárásból is.

Be. 24. § (6) bek.

Ha a kizárási ok az ítéletábrára, mint harmadfokú bíróságra is vonatkozik, akkor a Kúria valamennyi kifogásolt bíróság tekintetében elbírálja a kizárás iránti bejelentést.

Be. 43. § (3) bek. *b*) pont

A kapcsolattartás tárgyában hozott - a Be. 260. §-ának (1) bekezdése értelmében pervezetőnek sem tekinthető - bírói rendelkezés eljárásjogi szempontból alakszerű határozatot nem igénylő bírói intézkedés.

Ellene a Be. 3. §-ának (3) bekezdése értelmében, illetve a Be. 260. §-a (2) bekezdése alapján jogorvoslatnak nincs helye.

Be. 82. § (2) bek., 85. § (3) bek., 117. § (2) bek.

A Be. ezen rendelkezései alapján a figyelmeztetés - adott Be. rendelkezésben - előírt szövegét, valamint az arra adott választ a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell.

A Be. 82. §-ának (2), illetve 85. §-ának (3) bekezdése értelmében a tanú jogaira történt figyelmeztetésen túlmenően, az adott tanú szempontjából releváns mentességi okokra történt figyelmeztetést kell a jegyzőkönyvben rögzíteni.

A kifejtettek - értelemszerűen - irányadók a tanú és a terhelt kihallgatására vonatkozó más rendelkezések esetében is.

Be. 138/A-B. §

1. A távoltartást elrendelő határozat rendelkező részében nem csupán a távoltartás elrendelésének tényét, hanem betartandó szabályait is meg kell állapítani.

Ha a távoltartás elrendelésére irányuló indítvány nem tartalmazza a Be. 138/A. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak megfeleltethető konkrét adatokat, akkor az eljáró bíróságnak - a távoltartás elrendelését megelőzően - a Be. 211. §-a (1), illetve (3) bekezdése folytán van lehetősége az iratok, illetve a szóbeli előadás alapján tisztázni a betartandó szabályok konkrét tartalmát.

2. a) A Be. 138/B. §-a (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a távoltartás elrendelésének indítványozására a sértett (önállóan) is jogosult.

A Be. 211. §-ának (1) bekezdése értelmében, ha a távoltartást nem az ügyész indítványozta, akkor a bíróságnak kell gondoskodnia az indítványozó és a terhelt értesíté-séről.

A Be. 214. §-ának (1) bekezdése alapján - főszabályként - a nyomozási bíró az indítvány előterjesztésétől számított 3 napon belül [a Be. 210. §-a (1) bekezdésének *a)* pontja szerint ülésen] indokolt végzéssel határoz, amelyben az indítványnak helyt ad (részben ad helyt), vagy azt elutasítja.

b) Ha a távoltartást kizárólag a sértett indítványozta és a terhelt értesítése, illetve a döntéshez szükséges iratok beszerzése a 3 napos határidőben nem lehetséges, akkor - miután a törvény az indítvány tartalma tekintetében az indítványozóra kötelezettséget nem ró, az ülés elhalasztására pedig lehetőséget nem ad - az indítvány elutasításának van helye.

c) Az ezt követő esetleges újabb (sértetti) indítvány esetén körültekintően (a jogintézmény szándékolt célját szem előtt tartva, s az időközben hivatalból szerzett tudomást is alapul véve) kell vizsgálni, hogy a Be. 214. §-a (1) bekezdésének utolsó mondata értelmében fennáll-e az indítvány megismétlésére vonatkozó tilalom, avagy érdemben lehet határozni.

Be. 239. §

1. A Be. 239. §-a (3) bekezdése nem jelenti, hogy a határozat kihirdetése során mellőzhető az indokolás azon részének szóbeli ismertetése, amely a zárt tárgyalás elrendelése iránti érdek sérelmét eredményezi.

A Be. rendelkezése értelmében a hirdetésnek erre is ki kell terjednie (mert csak így biztosítható a jogosultak jogorvoslati jogának tartalmi alapja), viszont e rész tekintetében a hirdetésről a nyilvánosságot ki kell zárni.

A rendelkezés előírásának betartása gyakorlati szempontból azt igényli, hogy a bíróság az indokolás ezen részét a nyilvánosan kihirdethető résztől elkülönülten, célszerűségből azt követően ismertesse.

2. A Be. 237. §-ának (1) bekezdése alapján a bíróság tárgyalása nyilvános. A tárgyalás a jogorvoslati nyilatkozatok megtétele és a Be. 327. §-a szerinti határozatok meghozatala után rekeszhető be (vö.: Be. 328. §).

Következésképpen utóbbiak is osztják a tárgyalás nyilvánosságának sorsát. Miután azonban a Be. 239. §-ának (2)-(3) bekezdése csak a kihirdetés - a tárgyalás egy része - tekintetében rendelkezik speciálisan, így ha a bíróság zárt tárgyalást tartott, akkor annak érvénye a jogorvoslati nyilatkozatok és a Be. 327. §-a szerinti határozatok meghozatala tekintetében - minden esetben - fennáll.

Be. 260. §

a) Az ügyek egyesítése, elkülönítése tárgyában a tárgyalás megkezdése [Be. 284. § (1) bek.]

után hozott határozat pervezető jellegű, amely ellen külön fellebbezésnek nincs helye. Az ilyen tárgyú határozat a per folyamatában felmerülő kifejezetten eljárási érdekeket érintő olyan kérdést rendez, amely a büntetőügy előbbre vitelét, zavartalan, megalapozott és gyors elbírálását hivatott elősegíteni.

A tárgyalás megkezdése után hozott ügyeket egyesítő vagy elkülönítő határozatot [Be. 308. § (2) bek.]

- a Be. 260. § (1) bekezdéséből kitűnően indokolni sem kell,
- a Be. 308. § (4) bekezdése alapján nem lehet megfellebbezni,
- a Be. 347. §-ának (2) bekezdése értelmében az ügydöntő határozat elleni fellebbezésben lehet sérelmezni.

b) A tárgyalás megkezdését megelőzően ilyen tárgyban hozott határozat [Be. 265. §] nem pervezető, hanem indokolást igénylő határozat, amellyel szemben a Be. 347. §-ának (1) bekezdése értelmében fellebbezésnek van helye, mert azt - az eljárás e szakaszában a törvény nem - így a Be. 276. §-ának (1) bekezdése sem - zárja ki.

Be. 262/A. és 262/B. §

1. a) A Be. 262/B. §-a (1)-(2) bekezdései alapján a kifogásolt bírónak, illetve bíróságnak két lehetősége van:

- intézkedésével megszünteti a sérelmezett helyzetet; s - értelemszerűen - nincs helye a „kifogásnak helyt adó” alakszerű határozat meghozatalának;
- vagy a kifogást - közvetlenül - alakszerű határozat meghozatala nélkül felterjeszti az elbírálásra hatáskörrel rendelkező bírósághoz.

Ha a kifogásolt bíró, illetve bíróság a kifogásnak részben ad helyt, akkor is az egész kifogást kell felterjeszteni.

b) A felterjesztéshez elegendő résziratok csatolása. A felterjesztésben - a Be. 262/B. §-ának (1) bekezdése szerint - számot kell adni a kifogásolt helyzet megítéléséhez szükséges körülményekről (így pl.: az adott bíró, illetve bíróság munkaterhéről, a sérelmezett mulasztás eljárási szabályok betartására visszavezethető okáról).

c) Miután a kifogás maga a jogorvoslat, így a Be. 262/B. § (1) bekezdése szerinti felterjesztéssel szemben - fogalmilag - nincs lehetőség jogorvoslatnak.

2. a) A Be. a kifogás előterjesztésének időpontjára nézve nem rendelkezik, azonban a Be. 262/A. §-a (1) bekezdésének [a 262/B. §-a (4) bekezdésében foglaltakkal összhangban álló] értelmében a Be. 262/A. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerinti okból kifogásnak nem önmagában a mulasztás megállapítása, hanem az elmulasztott intézkedés elvégzése céljából van helye.

Következésképpen a kifogás előterjesztésekor nem csupán a kifogás okának (a mulasztás tényének), hanem céljának, az elmulasztott intézkedés megtételéhez szükséges eljárásjogi lehetőségnek is fenn kell állnia.

A kifogás ezen - 262/A. § (1) bekezdése szerinti - előfeltételei konjunktívák, ezért ha valamelyik nem áll fenn, akkor a másik feltétel tartalmi vizsgálata is közömbös. Ilyen esetben kifogás lehetőségét a törvény valójában nem biztosítja.

b) Tehát - a Be. 262/A. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerinti okból - nincs helye kifogásnak, ha annak előterjesztésekor mulasztás már nem áll fenn, mert a törvény által előírt határidőhöz kötött eljárási cselekménynek, illetve határozat meghozatalának a bíróság már eleget tett.

3. A Be. egyfelől nem rendelkezik a törvényben kizárt, ehhez képest törvényi előfeltételek hiányában vagy nem jogosult által benyújtott kifogás elutasításának lehetőségéről; másfelől nem

ad lehetőséget arra, hogy a kifogásolt bíró, illetve bíróság a kifogásról (mint jogorvoslatról) alakszerű határozatban döntsön.

Következésképpen a kifogásolt bíró, illetve bíróság a törvényben kizárt kifogást sem utasíthatja el, hanem azt fel kell terjesztenie.

A Be. 262/B. §-ának (3)-(4) bekezdése alapján a kifogást elbíráló bíróságnak kell - az ilyen esetekben is - végzésben határoznia.

4. A kifogás jogintézményének bevezetéséről szóló 2006. évi XIX. törvény 3. §-a alapján a - 2006. április 1. napján hatályba lépett - törvény rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell. E rendelkezés alapján is azonban csak akkor van helye kifogásnak, ha a mulasztás állapota a kifogás előterjesztésekor még fennáll.

5. A Be. értelmében a kifogás - sem a kifogásolt bíró, illetve bíróság, sem pedig a kifogást elbíráló bíróság tekintetében - kizárási okot nem alapol meg.

Be. 330. §

A Be. 330. §-a (2) bekezdésének *b*) pontja alapján a bíróság a vádlottat bűnösnek mondja ki, ha próbára bocsátja. Ehhez képest a próbára bocsátás megszüntetése esetén a vádlottat nem kell ismételt bűnösnek kimondani.

Be. 353. §, 358. § (2) bek., 360-365. §

1. A Be. 358. §-ának (2) bekezdése értelmében a kitűző intézkedésnek kell az ügy érkezésétől számított 60 napon belül megtörténnie, ehhez képest a kitűzött határnap lehet ezen időtartamon belül és kívül is. E rendelkezés eljárási formákra való utalása nem ad alapot az ügyelintézés eljárási formája - belátás szerinti - megválasztására.

2. A Be. az eljárási forma megválasztásának - a bíróság belátásától függő - lehetőségét főszabályként [vö.: Be. 360. § (2) bek.] egy irányba, a magasabb garanciakészletű eljárási forma felé biztosítja.

Következésképpen az eljáró bíróságnak nincs lehetősége, hogy

- a tárgyalásra, vagy nyilvános ülésre tartozó ügyben tanácsülést tartson, illetve
- tárgyalásból vagy nyilvános ülésből tanácsülésre visszatérjen.

3. A Be. 360. §-ának (1) és (4) bekezdése a tanácsülésen elintézendő, illetve elintézhető ügyek eseteit konkrétan és kimerítően felsorolja. Minden más - akár az elintézés tárgya, akár eredménye miatt tanácsülésre nem tartozó - esetben az érdemi elbírálás formája a nyilvános ülés, vagy a tárgyalás.

4. A Be. 363. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja szerint, ha az ügy tanácsülésen nem intézhető el, akkor a bíróság tárgyalást tart. Ez nem érinti (nem zárja ki) az ilyen ügy nyilvános ülésen történő elintézését, feltéve ha ennek egyéb törvényi feltételei fennállnak.

5. A Be. 347. §-ának (1) bekezdése alapján a (nem ügydöntő és az ügydöntő) végzés elleni fellebbezés elintézésére az ítélet elleni fellebbezés szabályai irányadók.

Miután a Be. - fellebbezés elintézéséről szóló - XV. Fejezetének II. Címe az elintézés eljárási formáit illetően nem tesz különbséget a szerint, hogy a megtámadott határozat ügydöntő vagy nem ügydöntő, így nem ügydöntő végzés esetében értelmezést igényel a fellebbezés elintézésének előkészítésére vonatkozó rendelkezések alkalmazhatósága.

A Be. 360. §-a (1) bekezdésében kimerítően szabályozott esetek kizárólag azok, amikor a fellebbezés az ügydöntő határozatot támadja, s ez tűnik ki a Be. 360. §-ának (4) bekezdéséből is.

Ehhez képest - rendszertani szempontból is - nyilvánvaló, hogy a Be. 360. §-a (3)

bekezdésének érvénye csak az ügydöntő határozat (ítélet vagy végzés) - tanácsulésen történő - felülbírálatának esetére korlátozott.

Mindebből az következik, hogy a nem ügydöntő végzéssel szembeni fellebbezés elintézésére (illetve a nem ügydöntő végzés tanácsulésen történő felülbírálatára) főszabályként a Be. 360. §-ának (3) és (4) bekezdése nem vonatkozik.

Nem ügydöntő végzés esetében a fellebbezés elintézése előkészítése tekintetében a Be. 358-359. §-ai szerinti rendelkezéseket kell - értelemszerűen - alkalmazni.

6. A nem ügydöntő végzések körében külön megítélést igényel a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésről rendelkező végzéssel szembeni fellebbezés elbírálásának előkészítése (ideértve az elrendeléssel, fenntartással, megszüntetéssel, illetve az időszakos felülvizsgálattal kapcsolatos döntéssel szembeni fellebbezést egyaránt).

a) Az Emberi Jogok Európai Bíróságának Osváth kontra Magyarország ügyben hozott - bár még az 1973. évi I. törvény rendelkezéseinek alkalmazását illető - ítélete a terhelt előzetes letartóztatását fenntartó bírósági döntés kapcsán a kontradiktórius eljárás hiányát róta fel, s az Egyezmény 5. Cikke 4. bekezdésének megsértése miatt marasztalta el Magyarországot.

b) A Be. 358. §-a (1) bekezdésének d) pontja alapján - a fellebbezés elintézésének előkészítése keretében - a vádlottnak és a védőnek kézbesíteni kell a más által bejelentett fellebbezést és a másodfokú bíróság mellett működő ügyész indítványát.

Erre tekintettel, ha a másodfokú bíróság mellett működő ügyész az elsőfokú határozathoz képest - a vádlott terhére - eltérő tartalmú döntés végett tesz indítványt, azt kézbesíteni kell a vádlottnak és a védőnek azzal, hogy arra a Be. 360. §-ának (3) bekezdése értelmében észrevételt tehetnek.

Értelemszerű, hogy ilyen esetben - a másodfokú bíróság döntését megelőzően - be kell várni a határidőben tett észrevételt, illetve a határidő leteltét.

c) Ez irányadó minden olyan esetben, ha az ügyész

- az előzetes letartóztatás elsőfokú határozat szerinti okán túlmenő törvényi okra is indítványt tesz,

- az elsőfokú határozattal megszüntetett előzetes letartóztatás elrendelésére tesz indítványt.

7. A Be. 360. §-ának (3) bekezdése szerinti értesítésben

- a tanácsulés kitűzésének tényéről (megtörténtéről) és nem pedig időpontjáról, és

- a 8 napon belüli kiegészítési, észrevételezési lehetőségéről

kell a fellebbezőket tájékoztatni.

A kitűzés kapcsán szem előtt kell tartani a Be. 358. §-a (2) bekezdésében foglaltakat, figyelemmel a Be. 262/A. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerinti kifogás lehetőségére.

8. A Be. 360. §-ának (4) bekezdése szerinti, az eljáró tanács összetételéről szóló tájékoztatási kötelezettség kiterjed az időközben történt megváltozás esetére is.

9. a) A Be. 360. §-ának (4) bekezdése alapján a vádlott (védő, ügyész, illetve a fellebbező) nyilvános ülés vagy tárgyalás tartását kérheti.

A rendelkezés értelmében az ilyen kérelem ténye tartalmilag azt jelenti, hogy benyújtója ellenzi az ügy tanácsulésen való elbírálását, ez pedig köti a bíróságot.

Tehát ilyen kérelem esetén a bíróság - függetlenül attól, hogy a kérelem nyilvános ülés vagy tárgyalás tartására irányul-e - tanácsulést már nem tarthat.

b) Ehhez képest

- nyilvános ülés tartása iránti kérelem esetében a bíróságnak nyilvános ülést kell kitűznie;

- tárgyalás tartása iránti kérelem esetében azonban a bíróság csak akkor köteles tárgyalást kitűzni, ha a tárgyalás törvényi feltételei (vö.: Be. 363. §) fennállnak.

Ha a jogosult tárgyalás tartását kéri, ám annak törvényi feltételei nem állnak fenn, akkor a

bíróságnak nyilvános ülést kell kitűznie [abban az esetben is, ha az ügy tanácsülésen való elintézésének - Be. 360. §-a (1) bekezdése szerinti - feltételei fennállnak].

10.² a) A Be. 361. §-ának (3) bekezdése, illetőleg a Be. 364. § (1) bekezdése alapján a másodfokú nyilvános ülésre vagy a tárgyalásra a vádlottat idézni - fogva léte esetén előállítás iránti intézkedni - kell. A Be. 362. §-ának (1) és (3) bekezdése, illetőleg 364. § (1) bekezdése szerint a vádlott szabályszerű idézése [Be. 69. § (7) bek., 70. §] nélkül a másodfokú nyilvános ülés vagy a tárgyalás - az alábbi kivételtől eltekintve - a távollétében nem tartható meg, ezért a nyilvános ülés és a tárgyalás esetében egyaránt a vádlott idézésének szabályszerűségét vizsgálni kell.

b) A nyilvános ülés esetében (a tárgyalással ellentétben) a Be. nem rendelkezik arról, hogy az idézett (illetve előállított) vádlott előzetesen lemondhat-e a jelenlétéről, s ekkor távollétében a nyilvános ülés megtartható-e. A Be. 362. § (1) és (3) bekezdésének, valamint 364. §-a (1) bekezdésének és 365. §-a (1) bekezdésének összevetéséből az következik, hogy a megidézett - illetve az előállítani rendelt fogva lévő - vádlottnak jogában áll előzetesen bejelenteni, hogy a tárgyaláson vagy a nyilvános ülésen nem kíván jelen lenni.

c) A másodfokú tárgyalásra szabályszerűen megidézett vádlott előzetesen bejelentheti, hogy a tárgyaláson nem kíván jelen lenni, ez esetben az eljárás távollétében lefolytatható. Előzetes bejelentés hiányában is megtartható a tárgyalás, ha a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést. A másodfokú nyilvános ülés - szemben a másodfokú tárgyalásra és harmadfokú nyilvános ülésre vonatkozó szigorúbb szabályozással [Be. 365. § (1) bek., 394. § (2) bek.] - a szabályszerűen megidézett szabadlábban levő vádlott távollétében is megtartható, függetlenül attól, hogy előzetesen bejelentette-e, hogy a nyilvános ülésen nem kíván részt venni, vagy jelentettek be a terhére fellebbezést. Ha a fogva lévő és a szabályszerű idézéssel egyidejűleg előállítani rendelt vádlott előzetesen kéri a másodfokú nyilvános ülés távollétében megtartását, az távollétében is megtartható. Az idézés szabályszerűségétől függetlenül - tehát a nem szabályszerű idézése esetében is - joghatályos a vádlottnak az a nyilvános ülés vagy tárgyalás távollétében megtartására vonatkozó előzetes nyilatkozata, amelyből egyértelműen kiderül, hogy a nyilvános ülésről, illetve a tárgyalásról (tényéről és időpontjáról) pontos tudomása van.

d) Miután a Be. 362. §-ának (4) és a 365. §-ának (2) bekezdése a nyilvános ülés, illetve a tárgyalás elmulasztása miatt az igazolás lehetőségét kizárja, a Be. 70/A. §-ának rendelkezései nem alkalmazhatók. Ez esetben ugyanis a vádlott ilyen nyilatkozata - egyfelől (értelemszerűen) azt jelenti, hogy a vádlott birtokában volt az idézésben foglalt ismereteknek; - másfelől (egyben) nem más, mint a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem jogáról való lemondás (Be. 70/A. §).

e) Az ismeretlen, vagy (külföldön, a magyar joghatóság számára) elérhetetlen helyen tartózkodó vádlott esetében - a Be. 529. §-ának (5), illetve 532. §-ának (4) bekezdése értelmében - a másodfokú eljárásban is át lehet térni a Be. XXV. Fejezete szerinti eljárásra.

Be. 373. § (1) bek. II. pont f) alpont

A nyilvánosság törvényes ok hiányában történt kizárása feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező ok.

a) A nyilvánosság kizárása - Be. 237. §-a (3), valamint Be. 460. §-ának (1) bekezdése szerinti - törvényi okainak egy része valamely személy, vagy titok védelmét szolgálja.

E körben eleget tesz a törvényességnek, ha a konkrét személy méltányolható védelmi igénye

---

² Módosította: 3/2014. (XI. 3.) BK vélemény.

nyilvánvaló, illetve a minősített adat ténye kétségtelen.

b) Az előbbi körhöz képest viszonylagosabb a nyilvánosság erkölcsi okból történő kizárásának alapja.

Ezért mind a nyilvánosságot kizáró bíróságnak, mind pedig a felülbíró bíróságnak körültekintően kell vizsgálnia, a kizárás ezen okának törvényes feltételeit.

Irányadónak lehet tekinteni az eljárási cselekményekre és bizonyítás törvényességére vonatkozó általános érvényű előírásokat [vö.: Be. 60. § (1) bek. és 77. § (2) bek.].

Be. 373. § (1) bek. III. pont a) és b) alpont

1. Feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező ok, ha a bíróság

a) indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan; vagy

b) indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

Ezen okok csak akkor vezetnek hatályon kívül helyezéshez, ha szoros összefüggésbe hozhatók a bűnösség megállapításával, a felmentéssel, az eljárás megszüntetésével, a jogi minősítéssel, vagy a büntetés kiszabásával, illetve intézkedés alkalmazásával.

Ehhez képest - és a Be. megfogalmazásából is következően - a felülbíró bíróság valójában mérlegelhet a tekintetben, hogy megállapítható-e az „oly mértékben”, illetve a „teljes mértékben” kitételekkel előírt törvényi feltétel büntetőjogi főkérdésekre konkretizált megléte.

A kiindulópontot - értelemszerűen - a Be. 258. §-ában előírtak képezik.

2. Az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdésekhez és jogkérdésekhez.

a) A ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértésétől a megalapozatlanság törvényi eseteit el kell határolni.

A választóvonalat a felülbíró bíróságnak a megtámadott határozat kiegészítésére, illetve megváltoztatására biztosított törvényi lehetőségei képezik.

Először tehát abban kell állást foglalni, hogy a megtámadott határozat megalapozatlansága kiküszöbölhető-e, a törvényi keretek között megalapozottá tehető-e.

A bíróság köteles az indokolásban számot adni döntéshozatali tevékenységéről, a felülbíró bíróság pedig ezt jogosult és köteles ellenőrizni. Ha a megtámadott határozat indokolása olyan mértékben hiányos, hogy nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését, akkor nyilvánvalóan meghiúsul az érdemi felülbírálat lehetősége, ami hatályon kívül helyezést eredményez.

b) A jogi indokolási kötelezettség megsértése, illetve hiányossága - természetéből adódóan - általában nem feltétlenül képez hatályon kívül helyezési okot.

Ha a jogi indokolás annyira hiányos, hogy nem állapítható meg belőle, még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés, akkor feltétlen eljárási szabálysértés megállapítható.

Ugyanez a helyzet, ha az elsőfokú ítélet rendelkező része és indokolása teljesen ellentétes. Irányadónak a kihirdetett ítélet rendelkező részét kell tekinteni.

3. Többcselekményes ügyben az egyes rész-cselekmények tekintetében fennálló hiányos indokolás, illetve hiányzó indokolás általában csupán relatív eljárási szabálysértés.

Ha a megtámadott határozat több büncselekményről rendelkezett, és a feltétlen eljárási szabálysértés csak olyan cselekmény tekintetében állapítható meg, amelynek a terhelt büntetőjogi felelősségre vonása szempontjából nincs jelentősége, a felülbíró bíróság alkalmazhatja a Be. 377. §-át.

Tehát a határozatot csak ebben a részében helyezi hatályon kívül, és az eljárást - e

bűncselekmény miatt - megszünteti.

Be. 471. § (3) bek.

A rendelkezés értelmében a katonai bíró nincs kizárva a nem katonai büntetőeljárásra tartozó ügyek elbírálásából. Ránézve a bíró kizárásának általános szabályai irányadók.

Be. 494. §

1. A Be. 494. §-ának (3) és (4) bekezdése egyaránt rendelkezik magánvádlói kijelölésről.

a) E rendelkezéseknek a Be. 52. §-a (1) bekezdésével való összevetéséből az következik, hogy magánvádas ügyben a sértett az 52. § (1) bekezdése alapján magánvádlónak tekintendő, ha a vádat ő képviseli (magánindítványt terjesztett elő).

Ehhez képest - gyakorlatilag - a Be. 494. §-a (3) bekezdése szerinti rendelkezésnek nincs önálló jelentősége.

b) Ha több, magánvádlói minőséggel bíró személy van az ügyben, így többen gyakorolhatnak a vádképviselési jogot - megegyezéses alapon, vagy bíróság által -, ki kell jelölni közülük a vezető magánvádlót [vö.: Be. 494. § (4) bek.].

Ezen kijelölés nem érinti a többi magánvádló - vádképviselőt meghaladó - eljárási jogát. Ezért rendelkezik úgy a törvény, hogy ezen kijelölés csak az ügydöntő határozat kihirdetéséig tart, vagyis a (rendes, illetve rendkívüli) jogorvoslati jogra már nem terjed ki.

Be. 574. §

1. *a)* A Be. 574. §-ának (3) bekezdése előírja, hogy a bíróság az összbüntetési ítélet meghozatala előtt a büntetés-végrehajtási intézet megkeresése útján tisztázza, mennyi időt töltött ki az elítélt a büntetéséből; s ha indokolt, függessze fel az alapítéletek szerinti szabadságvesztések végrehajtását.

A rendelkezés az összbüntetésbe foglalás büntető anyagi jogi feltételeit nem módosítja. Célja, hogy ne érje hátrány az olyan elítéltet, aki a nem jogerős összbüntetési ítélettel kiszabott szabadságvesztést az ítélet jogerőre emelkedése előtt előreláthatóan kitöltene.

b) A büntetés-végrehajtási adatokat minden összbüntetési ügyben tisztázni kell. A Be. 574. §-ának (3) bekezdése alapján csak akkor kell megkeresni a büntetés-végrehajtási intézetet, ha a rendelkezésre álló adatok hiányosak vagy nem egyértelműek.

2. *a)* A bíróság általában az összbüntetési ítéletben, vagy pedig az ítélet jogerőre emelkedése előtt hozott végzésben, akkor függesztheti fel az alapítéletek szerinti - a büntetés-végrehajtási adatok szerint még nem teljesen kitöltött - szabadságvesztések végrehajtását, ha az elítélt a kiszabott összbüntetésnek megfelelő tartamú szabadságvesztést már kitöltötte, vagy az összbüntetési ítélet jogerőre emelkedése előtt előreláthatóan kitölti.

b) A végrehajtás akkor is felfüggeszthető, ha az elítélt feltételes szabadságra bocsátásának lehetősége (Btk. 38. §) már megnyílt, vagy az összbüntetési ítélet jogerőre emelkedése előtt megnyílik.

c) Ha az összbüntetési ítélet ellen fellebbezést jelentenek be, és az elsőfokú bíróság nem függesztette fel az alapítéletek szerinti szabadságvesztések végrehajtását, erre a fellebbezés elbírálása előtt a másodfokú bíróság is jogosult.